

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Teveli-Horváth Dorottya

**A főutcamenedzsment mint városrevitalizációs eszköz lehetőségei
Magyarországon**

című PhD értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Kocsis János Balázs

habilitált egyetemi docens

Budapest, 2023
Fenntartható Fejlődés Intézet
Gazdaságföldrajz és Városfejlesztés Tanszék

© Teveli-Horváth Dorottya

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
1. A kutatás fókusza	5
1.1. A kutatás célja	5
1.2. Kutatási előzmények	5
1.3. Kutatási kérdések	6
2. Módszerek	7
2.1. Szakértői interjúk	7
2.2. Tereplátogatások és esettanulmányok	7
2.3. Dokumentum-elemzés	8
3. Az értekezés eredményei	9
3.1. Társadalmi-gazdasági folyamatok, amelyek a városi alközpont-fejlesztések és a főutcamenedzsment megjelenéséhez vezettek	9
3.2. A főutcamenedzsmentben érintett szereplők és célfüggvényeik.....	11
3.3. Az önkormányzati város-revitalizáció és a főutcamenedzsment társadalmi-gazdasági erőtere.....	12
4. Fő hivatkozások	16
5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk	18

1. A kutatás fókusza

1.1. A kutatás célja

Számos magyar város életteli teli főutcája vált kihalttá az elmúlt évtizedekben, miközben a városok perifériáján a bevásárlóközpontok vették át ezen szimbolikus terek funkcióit. Mit tehetnek a városi önkormányzatok, hogy főutcaik újból életteli teli, szolgáltatásgazdag helyekké váljanak? A 20. század második felének egyik jelentős urbanisztikai kihívása a városközpontok társadalmi és gazdasági válsága, amelyre az elmúlt években számos elméleti magyarázat és gyakorlati megoldás született.

Jelen disszertáció célja, hogy a – Magyarországon ebben a formában még kevésbé ismert – főutcamenedzsment eszközén keresztül bemutassa a magyar önkormányzatok lehetőségeit a városközpontok fellendítésében. Más országokban kevésbé meglévő és kiemelkedő potenciálú lehetőségként az önkormányzati eszközök közül a kutatásban kiemelt szerepet kap az önkormányzati helyiséggazdálkodás mint a városközpontok szolgáltatásfejlesztésének egy méltatlanul kihasználatlan területe.

1.2. Kutatási előzmények

2017–2018-ban lehetőségem volt részt venni a Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Irodájának KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 „Önkormányzati Fejlesztések Figyelemmel Kísérése II.” című kutatásában, ahol több mint 50 magyarországi településen végzett empirikus kutatások alapján igyekeztük feltárni a magyar önkormányzatok szervezeti és participációs mechanizmusait. A kutatás egyik fő eredménye volt, hogy a települési sikeresség egyik legfontosabb tényezője a helykötődéssel rendelkező közösség jelenléte, amelyhez hozzájárulhat a helyi szimbolikus főutca, főtér jelenléte is. (A 2-3. fejezet egy része a kutatásban elvégzett nemzetközi szakirodalmi elemzés alapján készült, lásd: Teveli-Horváth, 2018a, 2018b)

Az átfogó országos kutatásban való részvételt követően, a doktori tanulmányaimmal párhuzamosan Budapest Főváros XII. Kerület Hegyvidék Önkormányzatának Főépítészeti Irodájában dolgoztam, ahol a – Bösörményi út főutcafejlesztéséhez kapcsolódóan – betekintést nyerhettem az önkormányzat főépítészeti, városfejlesztési és

vagyongazdálkodási ügymenetébe. Végül 2019-2022 között az ország legnagyobb taglétszámú tematikus önkormányzati szövetségénél, a Klímabarát Települések Szövetségének munkatársa voltam, ahol további gyakorlati tapasztalatokat szerezhettem mind a kistelepülési, mind a nagyvárosi önkormányzatok formális és informális működési mechanizmusairól.

1.3. Kutatási kérdések

Kutatási kérdések	Kutatási alkérdések
K1. Milyen társadalmi-gazdasági folyamatok vezettek a városi alközpont-fejlesztések és ezen belül a főutcamenedzsment megjelenéséhez?	K1.1. Milyen várostörténeti események, társadalmi-gazdasági igények hívták életre a városrevitalizációt / városi alközpont-fejlesztéseket / főutcamenedzsmentet?
	K1.2. Milyen térbeli folyamatokat eredményeztek a 20. század fő várostörténeti eseményei?
K2. Milyen érintett szereplők azonosíthatók a városrevitalizáció folyamatában (a főutcamenedzsment során), és milyen célfüggvények mentén működnek?	K2.1. Mely szereplők számára lehetnek kulcsfontosságúak a főutcamenedzsment gyakorlatának eredményei magyarországi kontextusban?
	K2.2. Mely szereplők lehetnek kulcsfontosságúak a főutcamenedzsment gyakorlatának megvalósításában magyarországi kontextusban?
K3. Milyen társadalmi-gazdasági erőtere van az önkormányzati városrevitalizációnak (ezen belül a főutcamenedzsmentnek)?	K3.1. Milyen eszközrendszere van a magyar városi önkormányzatoknak a főutcamenedzsment, illetve azon belül a kiskereskedelmi menedzsment területén?
	K3.2. Milyen tényezők támogatják / akadályozzák az önkormányzati főutcamenedzsment sikerességét?
	K3.3. Hogyan illeszthető bele a várostörténeti és városirányítási elméletek kereteibe a magyar önkormányzatok irányítási gyakorlata?

2. Módszerek

2.1. Szakértői interjúk

A kutatás elsődlegesen 96 db félig strukturált – magyar és angol nyelven készített – szakértői interjúra alapoz, amelyet 2018 és 2023 között készítettem. A szakértői interjúk online megkeresés alapján, valamint hólabdamódszerrel készültek, így az interjúk összetételét az elsődleges szakmai szempontok mellett meghatározta a felkért interjúalanyok válaszadási hajlandósága is.

A szakértői interjúkat három részletben vettem fel. 2018–2019 között úgynevezett előkészítő szakértői interjúkat készítettem külföldi és magyarországi szakértőkkel, illetve külföldi önkormányzatok és szakmai szervezetek képviselőivel. Ebben a szakaszban feltérképeztem a főutcamenedzsment szerepét a város-revitalizációban, azonosítottam a főutcamenedzsment fő eszközeit, területeit, érdekeltjeit és kihívásait.

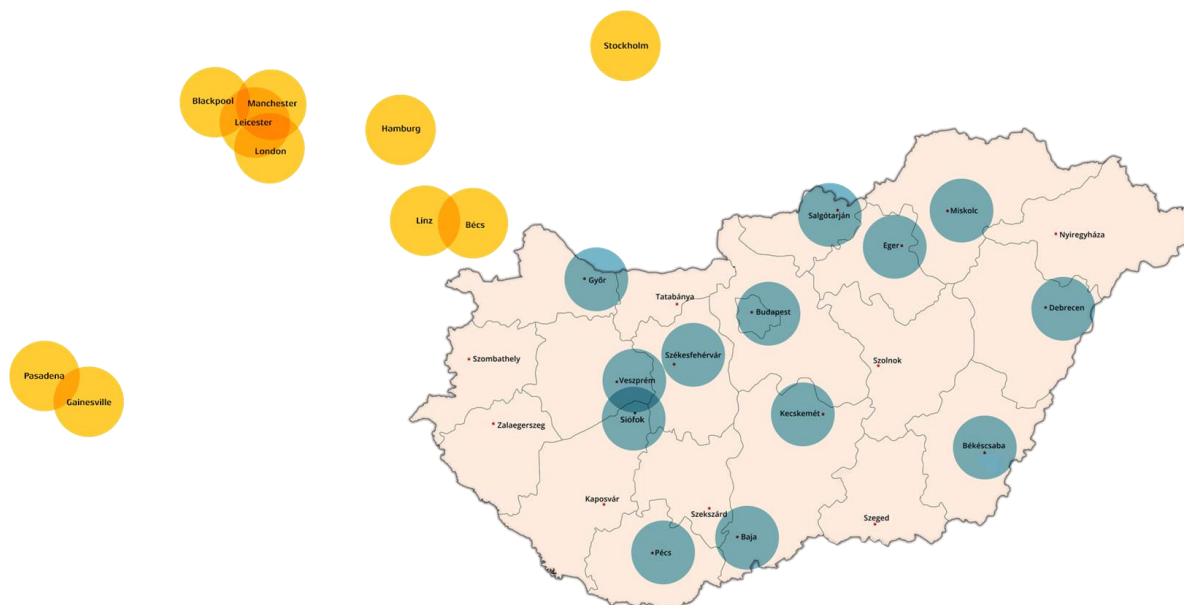
A szakértői interjúk legnagyobb részét az önkormányzati szakértői interjúk tették ki, amelyeket 2022-ben vettem fel, ahol a felkeresett interjúalanyok körét a budapesti kerületi, illetve a magyarországi megyei jogú városok önkormányzatainak vagyongazdálkodási, főépítészeti és városfejlesztési szakirodáinak vezetői, képviselői tették ki.

Végül az értekezéstervezet műhelyvitája után az eredményeim validálásának céljából felvettem néhány utolsó akadémiai szakértői interjút, amely nagyban segítette a kutatási eredményeim tudományos szintetizálását és értelmezését.

2.2. Tereplátogatások és esettanulmányok

A kutatás keretében – a szakirodalom, az interjúk és a jogi, illetve stratégiai dokumentumok feldolgozásának gyakorlati alátámasztása céljából – két külföldi, valamint számos magyarországi tereplátogatás is megvalósult. A két külföldi tereplátogatás keretében angliai városokba látogattam, az első alkalommal Birmingham és Leicester, a második alkalommal pedig Manchester, Blackpool és Liverpool városát jártam be, valamint a vizsgált helyszíneken szakértői interjúkat is készítettem. Magyarországon a budapesti alközpontok, főutcák bejárása mellett számos megyei jogú városba is ellátogattam terepbejárás és

interjúkészítés céljából, különös tekintettel az öt magyar regionális központra (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged), továbbá Hódmezővásárhely, Siófok, Székesfehérvár és Veszprém városaira.

A szakértői interjúk helyszínei

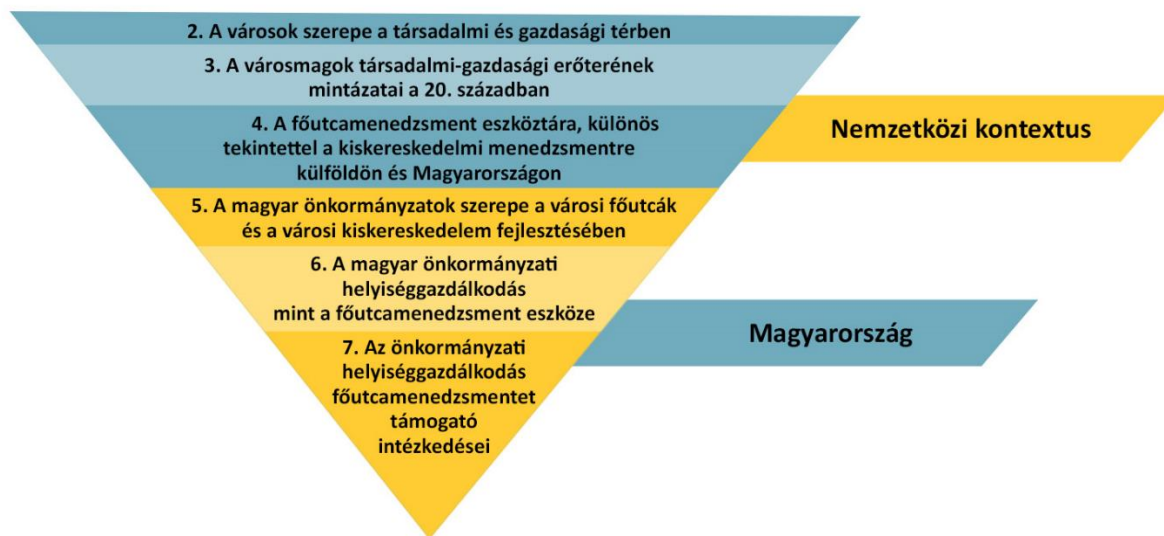
2.3. Dokumentum-elemzés

A kutatás módszertanának harmadik pillérét a jogi és stratégiai dokumentum-elemzés adja. A fejezetben a budapesti kerületek, valamint a megyei jogú városok közül az öt legnagyobb lakosságú regionális központ önkormányzati vagyongazdálkodásának jogi kereteit vizsgálom. Az összesen 28 vizsgált magyarországi önkormányzat esetében az alábbi vagyongazdálkodáshoz kapcsolódó dokumentumokkal végzek összehasonlító elemzést: (1) hatályos helyiséggazdálkodási rendelet, (2) hatályos helyiséggazdálkodási képviselőtestületi határozat(ok), (3) helyiséggazdálkodási koncepció, (4) helyiséggazdálkodási stratégia, (5) helyiséggazdálkodási terv, (6) gazdasági program vagy üzleti terv.

3. Az értekezés eredményei

3.1. A kutatás felépítése

A disszertáció az 1. Bevezetés és a 9. Konklúzió fejezeten kívül hét fő fejezetből épül fel. A 2. és a 3. fejezet adja meg a kutatás elméleti és történeti kereteit, majd tölcészerűen halad a disszertáció a főutcamenedzsment és azon belül a kiskereskedelmi menedzsment eszköztárának bemutatása felé. Ezt követően az 5-7. fejezetek már csak a magyarországi kontextusra fókuszálnak: míg az 5. fejezet a magyar önkormányzatok szerepét vizsgálja a főutcamenedzsmentben, addig a 6. fejezet az önkormányzati helyiséggazdálkodás működését tekinti át, a 7. fejezet pedig az önkormányzati helyiséggazdálkodás főutcamenedzsmentet támogató eszközeit vizsgálja. Végül, a disszertáció eredményei a 8. Diskusszió fejezetben kerülnek megvitatásra, amely rávezeti az olvasót a konklúzióra.

A kutatás felépítése

3.2. Társadalmi-gazdasági folyamatok, amelyek a városi alközpont-fejlesztések és a főutcamenedzsment megjelenéséhez vezettek

Kutatási kérdés	Kutatási alkérdések
K1. Milyen társadalmi-gazdasági folyamatok vezettek a városi alközpont-fejlesztések és ezen belül a	K1.1. Milyen várostörténeti események, társadalmi-gazdasági igények hívták életre a városrevitalizációt / városi alközpont-fejlesztéseket / főutcamenedzsmentet?
	K1.2. Milyen térbeli folyamatokat eredményeztek a 20.

főutcamenedzsment megjelenéséhez?	század fő várostörténeti eseményei?
--	-------------------------------------

K1.1. A városközpontok és városi főutcák második világháború utáni hanyatlása a bevásárlóközpontok megjelenése ellenére társadalmi, gazdasági és szimbolikus szempontból is úrt hagyott maga után, ami újból felkeltette a társadalmi igényt az élhető, funkció- és szolgáltatásgazdag városközpontok iránt. A második világháborút követően a nyugati városokban, majd némileg eltérő módon és mértékben, fáziskéséssel a kelet-közép-európai térségben is megindult a városközpontok degradációja, amely jelentős mértékű szuburbanizációt és városi szétterülést indított el. A városi érdekcsoportok – felismerve a városközpontok gazdasági és társadalmi jelentőségét – fejlesztési lépéseket tettek a városközpontok megújítása felé, amellyel párhuzamosan elindult a középosztály városközpontokba való visszatérése, ezáltal pedig a dzsentrifikáció és a reurbanizáció. Ebből a megközelítésből nőtte ki magát és professzionalizálódott az 1980-as, 1990-es évekre a főutcamenedzsment mint a városmenedzsment egy specifikus, lokális fókuszú területe. A 20. század második fele a városközpontok szempontjából egy társadalmi-gazdasági pulzálásként értelmezhető, amelynek keretében a városi középosztály – az élhetőségi szempontoktól függően – kiköltözött a városközpontokból (szuburbanizáció, városi szétterülés), majd fokozatosan visszatért a városmagokba (reurbanizáció, dzsentrifikáció). A 20. század második felének várostervezésében, illetve a városfejlesztéssel kapcsolatos diskurzusban egyre jelentősebb szerepet kapott az élhetőség és annak részei, például a szolgáltatásgazdagság vagy a sétálhatóság.

K1.2. A főutcamenedzsment és a városrevitalizáció a városföldrajz, a városirányítás- városzociológia és a városgazdaságtan diszciplínáinak metszetében értelmezhető. A városmagok 20. századi társadalmi-gazdasági történetét a magyar városok szempontjából három területen, Észak-Amerikában, Nyugat-Európában és Kelet-Közép-Európában érdemes vizsgálni. A főutcamenedzsment nem más, mint helyi érdekcsoportok professzionális koordinációja. A főutcamenedzsment nemzetközi szakirodalmának vizsgálata, illetve a külföldi szakértőkkel készített interjúk alapján gyorsan láthatóvá vált, hogy a főutcamenedzsment lényegét a helyi érintett érdekcsoportok közötti koordinált együttműködés jelenti. A főutcamenedzsment egy olyan alacsony költségigényű koordinatív

tevékenység, amellyel összehangolhatók a helyi érdekcsoportok érdekei, ezáltal pedig élhetőbb városközpontok alakíthatók ki.

3.3. A főutcamenedzsmentben érintett szereplők és célfüggvényeik

Kutatási kérdés	Kutatási alkérdések
K2. Milyen érintett szereplők azonosíthatók a városrevitalizáció folyamatában (a főutcamenedzsment során) és milyen célfüggvények mentén működnek?	K2.1. Mely szereplők számára lehetnek kulcsfontosságúak a főutcamenedzsment gyakorlatának eredményei magyarországi kontextusban?
	K2.2. Mely szereplők lehetnek kulcsfontosságúak a főutcamenedzsment gyakorlatának megvalósításában magyarországi kontextusban?

K2.1. A főutcamenedzsment gyakorlatának eredményei a helyi lakosság számára kulcsfontosságúak, ahol a helyi vállalkozók sikeres működése az elérhető és szolgáltatásgazdag városközpont feltétele. A főutca működtetésében érintett helyi vállalkozók mind gazdasági, mind közösségi szempontból jelentős hatással vannak a városközpont működésére, versenyképességére. A főutcamenedzsment-gyakorlatok sikeres megvalósításában továbbá kulcsszerepe van a bevásárlóközpont-menedzsment területén már felhalmozott szaktudás és módszertan megismerésének, illetve alkalmazásának. A bevásárlóközpont-menedzsment megközelítése jelentős hozzáadott értéket képviselhet a főutcafejlesztés és -menedzsment területén, amelyet érdemes a főutcamenedzsment gyakorlatába átültetni.

K2.2. A főutcamenedzsment-gyakorlatok megvalósításában a kulcsszerep a magyar városi önkormányzatoké. Az önkormányzatok kezdeményező szerepének fontosságát három fő szempont indokolja: (1) a társadalmi bizalom a közszférán belül az önkormányzatoknál a legmagasabb, (2) az önkormányzatok rendelkeznek a helyspecifikumok és a helyi érdekcsoportok ismeretével, (3) a poszt-szocialista térségben a vállalkozói és a civil szféra alacsony kezdeményező-készsége miatt még nagyobb szükség van a közszféra ösztönző, facilitáló szerepére. A főutcamenedzsment-tevékenységek további kezdeményezői

lehetnek: befektetők-ingatlanfejlesztők, civilek, szakszervezetek, kormányzat, önkormányzatok, lakosság.

3.4. Az önkormányzati város-revitalizáció és a főutcamenedzsment társadalmi-gazdasági erőtere

Kutatási kérdés	Kutatási alkérdések
K3. Milyen társadalmi-gazdasági erőtere van az önkormányzati városrevitalizációnak (és ezen belül a főutcamenedzsmentnek)?	K3.1. Milyen eszközszerkeze van a magyar városi önkormányzatoknak a főutcamenedzsment, illetve azon belül a kiskereskedelmi menedzsment területén?
	K3.2. Milyen tényezők támogatják / akadályozzák az önkormányzati főutcamenedzsment sikerességét?
	K3.3. Hogyan illeszthető bele a várostörténeti és városirányítási elméletek kereteibe a magyar önkormányzatok irányítási gyakorlata?

K3.1. A magyar városi önkormányzati helyiséggazdálkodás a legjelentősebb kiaknázatlan potenciált rejtő, egyben a legelhanyagoltabb városfejlesztési eszköz. Az önkormányzati helyiséggazdálkodással a magyar városi önkormányzatok többsége nem él városfejlesztési eszközként. Az önkormányzati helyiség-pályáztatás során az elsődleges szempont a pályázó által kínált bérleti díj összege, amely mellett háttérbe szorulnak a helyiségkiadás városfejlesztési szempontjai, a piaci közhasznúság. A legtöbb kiaknázatlan potenciált a kiskereskedelem-fejlesztés terén az önkormányzati helyiségekkel való, mennyiségi és minőségi szempontból is sikeres helyiséggazdálkodás rejt. A magyar önkormányzati apparátus számos további eszközzel és szakirodán keresztül végezhet főutcamenedzsment-tevékenységet. Az önkormányzati apparátusban a főutcamenedzsment mind a 6 fő területéhez (fizikai városszövetbe való beavatkozás, közlekedésfejlesztés, ingatlanfejlesztés, kiskereskedelem-fejlesztés, kampányszervezés, eseménymarketing) rendelhető szakiroda: (1) főépítészet-városrendezés, (2) városüzemeltetés-városfejlesztés, (3) adóigazgatás, (4) vagyongazdálkodás, (5) közművelődés, kommunikáció, turizmus.

K3.2.1. A magyar önkormányzati helyiséggazdálkodás sikerességét jelentősen korlátozza az igazgatási működési logika dominanciája a kutatás során azonosított további működési logikákkal szemben. A magyar városok irányításának főszereplője a bürokrácia és a status quót előnyben részesítő intézményi attitűd. Az önkormányzat működésében a legalapvetőbb a politikai és az igazgatási működési logika. Ez az a két működési logika, amely az önkormányzati ügymenetek során a leginkább jellemző, és gyakran ezek mögé szorul a másik két azonosított működési logika, a fejlesztési és a gazdálkodási működési logika. Az önkormányzatok döntéshozatala négy működési logikával fedhető le, amelyek szervezeti szinteken belül és kívül eltérő mértékben, versengve jelennek meg. Egy önkormányzat – helyiséggazdálkodása, vagy más feladatának ellátása során – akkor lehet sikeres, ha minél inkább integrálni tudja a négy azonosított működési logikát, tehát valamilyen mértékben egyszerre tud megfelelni a politikai, igazgatási, fejlesztési és gazdálkodási működési logikának.

- **politikai működési logika:** A politikai működési logika szerint való működés elsődleges célja a politikai támogatottság növelése, a szavazat-maximalizáció és az ehhez szükséges koalíció-építés.
- **igazgatási működési logika:** Az igazgatási működési logika célja a jogszabályoknak való teljeskörű megfelelés, vagy legalábbis annak látszatának fenntartása.
- **fejlesztési működési logika:** A fejlesztési működési logika célja egy hosszabb távú vízió megvalósításához szükséges lépések végrehajtása.
- **gazdálkodási működési logika:** A gazdálkodási működési logika az önkormányzati bevételek rövid- vagy hosszútávú maximalizációjára törekszik.

Az önkormányzati működési logikák reprezentációja alapján a vizsgált magyar városi önkormányzatok négy klaszterbe sorolhatók a helyiséggazdálkodásukban megjelenő működésük alapján:

- **vizionárius stratégiák:** A vizionárius stratégiák legfőbb jellemzője az egyértelműen erős fejlesztési működési logika, amely mellett minden más működési logika kevésbé jelentős.

- **igazgatva gazdálkodók:** Az igazgatva gazdálkodókat – ahogy a nevük is mutatja – elsősorban az igazgatási és a gazdálkodási működési logika elsősége jellemzi.
- **igazgatva üzemeltetők:** Az igazgatva üzemeltetők jellemzője, hogy tevékenységüket minden kétséget kizáróan az igazgatási működési logika irányítja, a többi működési logika megjelenése egyaránt alacsony.
- **politikai és gazdálkodási különutasok:** Politikai különutasnak tekinthető az az önkormányzat, ahol dominánsan csak a politikai működési logika jelenik meg. Végül gazdálkodási különutasnak tekinthető az az önkormányzat, ahol a rövidtávú bevétel-maximalizáció nem párosul erős fejlesztési működési logikával.

K3.2.2. A magyar önkormányzati helyiséggazdálkodás sikerességét jelentősen támogatja számos jogi és nem jogi eszköz. A jogi eszközök az alábbiak: (1) bérletidj-kedvezmények és ingyenes hasznosítás, (2) bérbeszámítás, (3) előbérleti jog, (4) egyszerűsített bérbeadás eredménytelen pályáztatás esetén, (5) helyiségbérleti szerződési időtáv rögzítése, valamint a (6) csoportos pályáztatás és eladás. Az önkormányzatok a jelenlegi országos törvényi szabályozási keretek között önkormányzati vagyongazdálkodási rendeleteik, illetve a helyiségbérleti díjszabásra vonatkozó határozataik módosításával további jelentős eredményeket érhetnének el a főutcamenedzsment területén. Az önkormányzatok a humán- és vagyoni erőforrásaik megfelelő koordinációjával és optimalizációjával jelentős városfejlesztési sikereket érhetnek el az önkormányzati helyiséggazdálkodás eszközével, a siker sokkal inkább megfelelő koordináció, mintsem pénzügyi forrás, avagy a rendelkezésre álló vagyonelemek kérdése. Az elmúlt években folyamatossá váló önkormányzati forráshiányosság kreatívabbá, innovatívabbá és hatékonyabbá is teheti az önkormányzatokat. Az önkormányzatok számos nem jogi, koordinatív, kisléptékű fejlesztési eszközzel is rendelkeznek, amelyekkel főutcamenedzsment-célokat támogathatnának: például a disszertációban is bemutatott (1) komplex városközpont-fejlesztési programok, (2) helyi vállalkozói mentoráció.

K3. A tárgyalt városirányítási elméletek (elitista, strukturalista, neomarxista, városi rezsím, közösségi döntések elmélete) adekvát lehetőséget kínálnak a magyarországi városi szereplők, elsősorban is az önkormányzatok formális döntéshozatala mögött meghúzódó tényezők feltárására. Az önkormányzati fejlesztések sikerfaktorainak feltárásához a formális

(jogi, szervezeti) keretrendszer ismerete nem elég, a mögöttes működési logikák feltárására is szükség van. A városirányítási elméletek közül a magyar városi önkormányzatok működésének modelljéhez a városi rezsim elmélete áll a legközelebb.

4. Fő hivatkozások

- Arnstein, S. (1969): A Ladder of Citizen Participation, In: Richard T. LeGates: *The city reader*, Routledge, London
- Banfield, E.C. –Wilson, J.Q. (1963): *City politics*, Harward University Press, Cambridge, Massachusetts
- Carmona, M. – Megalhaes, C. – Hammond, L. (2008): *Public Space: The Management Dimension*, Routledge, London
- Clark, W. A. V. (2003): Monocentric to Polycentric: New Urban Forms and Old Paradigms, In: Bridge, G. – Watson, S. (2003): *A Companion to the City*, Blackwell Publishing, Oxford
- Coca-Stefaniak, J.A. – Parker, C. – Quin, S. – Rinaldi, R. – Byrom, J. (2009): Town centre management models: A European perspective, *Cities* 26 (2): 74–80.
- Couch, C. – Fraser, C. – Percy, S. (2003): *Urban Regeneration in Europe*, Blackwell, Oxford
- Dahl, R. (1961): *Who Governs? Democracy and Power in an American City*, New Heaven CT, Yale University Press
- Dúll, A. – Kocsis, J. B. (2015): *Főutcák, üzletutcák – megújulás és fejlesztés*, L'Harmattan, Budapest, 2015
- Dúll, A. (2009): A bevásárlóközpontok környezetpszichológiai ambivalenciái, *Korunk*, 3 (12), pp. 39–46.
- Enyedi, Gy. (1992): Urbanization in East Central Europe: social processes and societal responses in the state socialist systems, *Urban Studies*, 29 (6): 869–880.
- Farkasné Gasparics, E. (2018) *Önkormányzati gazdálkodás, Az önkormányzati gazdaságfejlesztési politika és gyakorlat* című tantárgy egyetemi tankönyve, Dialóg Campus Kiadó, Budapest
- Frieden, B. J. – Sagalyn, L.B. (1991): *Downtown, Inc. – How America Rebuilds Cities*, MIT Press, New York
- Gehl, J. (2011): *Cities for people*, Island Press, Washington

- Jacobs, J. (1961): *The death and life of great american cities*, Random House, New York
- Lynch, K. (1960): *Image of the City*, MIT Press, London
- Maier, K. (2001): Citizen Participation in Planning: Climbing a Ladder?, *European Planning Studies*, (9-6): 707–719.
- Mollenkopf, J. (1992): *A Phoenix in the Ashes: The Rise and Fall of the Koch Coalition in New York City Politics*, Princeton University Press, Princeton
- Pálné Kovács, I. (2008): *Helyi kormányzás Magyarországon*, Dialóg Campus Kiadó, Pécs
- Reikli, M. (2008): A bevásárlóközpontok sikerességének tényezői: az optimális bérlői és profilmix szerepe és jelentősége, *Vezetéstudomány*, 39 (9): 55–63.
- Stone, C. N. (1989): *Regime Politics: Governing Atlanta, 1946 –1988*, University Press of Kansas, Lawrence
- Whyte, W. (1980): *The social life of small urban places*, The Conservation Foundation, Washington

5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk

- Teveli-Horváth, D. (2018): Társadalmi részvétel az önkormányzati döntéshozatalban – Az angol nyelvű szakirodalom áttekintése, konferenciakötet, In: *Intelligens szakosodás az innováció és a versenyképesség elősegítése érdekében* [Intelligent specialization to enhance innovation and competitiveness], Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem
- Teveli-Horváth, D. (2018a): Kormányzás és participáció – az idegennyelvű szakirodalom feldolgozása, In: Csanádi, G. – Kocsis, J.B. – Mező, J. – Nothart, P. – Varga, Á. – Bak, F. – Horváth, O. – Lovász, T. – Teveli-Horváth, D. – Torda, A. (2018): *Helyi településfejlesztési fókuszú közszolgáltatások inkluzív faktorainak azonosítását célzó kutatás*, Kutatás II., Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Iroda
- Teveli-Horváth, D. (2018b): Bizalomtól a részvételeig – a magyar nyelvű szakirodalom feldolgozása, In: Csanádi, G. – Kocsis, J.B. – Mező, J. – Nothart, P. – Varga, Á. – Bak, F. – Horváth, O. – Lovász, T. – Teveli-Horváth, D. – Torda, A. (2018): *Helyi településfejlesztési fókuszú közszolgáltatások inkluzív faktorainak azonosítását célzó kutatás*, Kutatás II., Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Iroda
- Teveli-Horváth, D. (2019): Lakossági participáció az önkormányzati döntéshozatalban informális módszerekkel, In: Erdélyi, Dániel (szerk.): *URBAN21 Város, Kultúra, Gazdaság: Konferencia Tanulmánykötet*, Hárfa Alapítvány, Budapest
- Teveli-Horváth, D. és Varga, V. (2023): A magyar kreatív fiatalok lakóhelyválasztási preferenciái és annak változása a COVID-19 fényében, *Tér és Társadalom*, 37 (1): 71-91.
- Varga, V.– Teveli-Horváth, D. – Horzsa, G. (2021): Magyar közép- és nagyvárosok versenyképességi tipológiája és humán tőkét vonzó potenciálja, *Földrajzi Közlemények*, 145(2): 135-153.
- Varga, V.– Teveli-Horváth, D. – Salamin, G. (2019): A kreatív osztályt vonzó városi tényezők budapesti nézőpontból, *HUG-Hungarian Geopolitics*, (4): 136–145.
- Varga, V.– Teveli-Horváth, D. – Salamin, G. (2020): A fiatal, képzett lakosságot vonzó potenciál a Budapest körüli csapágyvárosokban, *Területi Statisztika*, 60(2): 179–210.

- Varga, V.– Teveli-Horváth, D. – Salamin, G. (2021): Versenyben a tehetségekért: A kreatív osztályt vonzó városi tényezők budapesti nézőpontból, In: Salamin, G. – Tóth, B. (szerk.): *Városok-tervezés-ingatlanpiac: Az urbanisztika aktuális kérdései*, Magyar Urbanisztikai Társaság, Budapest
- Varga, V.– Teveli-Horváth, D. (2019): Measuring retention and attraction potential of Hungarian Middle Size Cities, In: Benczes; I. –Káronyi, E. –Szerényi, Zs. (szerk.): *1st International PhD Conference of the International Relations Multidisciplinary Doctoral School of CUB: Conference Proceedings*, Corvinus University of Budapest, International Relations Multidisciplinary Doctoral School, Budapest